

«ایران» یا «پرشیا»؟

«فارسی» یا «پرشین»؟

پژمان اکبرزاده*

تا چند دهه پیش، کشور ما در زبان انگلیسی (زبان بین‌المللی) و در مجامع جهانی PERSIA نامیده می‌شد. در سال ۱۳۱۳/۱۹۳۵ متأسفانه دولت وقت ایران از کشورهای جهان خواست که ایران را به همان نام بومی اش، Iran بنامند. بدون توجه به این نکته ظریف که کشور ما به‌عنوان سرزمینی کهنسال و دارای تمدنی چند هزار ساله در دنیا با نام Persia شناخته شده است نه Iran ....

صرفنظر از مسائل سیاسی و انگیزه نزدیکی با آلمان و هیتلر که دلیل اصلی این تغییر نام به‌دستور رضاشاه بود، برخی عنوان داشتند که Persia تنها دربرگیرنده بخشی از ایران است؛ حال آنکه باید گفت ممکن است نام Persia برای ما ایرانیان دربرگیرنده بخشی از ایران باشد ولی برای جهانیان که حدود ۲۶ قرن (و تا حدی امروزه) از این نام استفاده می‌کرده‌اند کل سرزمین‌مان را تداعی خواهد کرد و ما نیز برآنیم که در گفت‌و شنود به زبان‌های اروپایی از این نام بهره جویم نه در گفتگو با ایرانیان؛ در نتیجه باید دید این نام چه تأثیری در ذهن بیگانگان دارد نه در ذهن خودمان.

نباید هیچگونه تعصبی در کار باشد که چون خود ما از نام «ایران» استفاده می‌کنیم دیگران نیز

حتماً بگویند Iran بسیاری از کشورها در سطح بین‌الملل با نامی متفاوت از نام بومی‌شان نامیده می‌شوند.

مردم مصر نیز کشورشان را Al-Misr می‌نامند ولی عنوان جهانی‌شان Egypt است. دو نامی که هیچ شباهتی به هم ندارند. ولی هیچگاه مصریان مللی دیگر را وادار نکردند که آنها هم بگویند: Al-Misr! زیرا می‌دانستند و می‌دانند که کشورشان با آن تمدن کهن در زبان‌های غربی با نام Egypt شناخته شده است. همچنین موارد متعدد دیگر نظیر:

هند	نام بومی: بهارات/ Bharat	نام بین‌المللی: ایندیا/ India
آلمان	نام بومی: دوچلند/ Deutschland	نام بین‌المللی: جرمنی/ Germany
فنلاند	نام بومی: سوومی/ Suomi	نام بین‌المللی: فنلند/ Finland
یونان	نام بومی: ایلاس/ Ellas	نام بین‌المللی: گریس/ Greece
ژاپن	نام بومی: نیهون/ Nihun	نام بین‌المللی: جپن/ Japan

نام "ایران" برای ما ایرانیان و پارسی‌زبانان بسیار عزیز و محترم است ولی Persia در فرهنگ جهانی و برای غیرایرانیان معرف فرهنگ کهن است. تغییر نام بین‌المللی کشورمان از Persia به Iran جدایی زبان‌آوری را میان ایران و سوابق تاریخی و فرهنگی‌اش در ذهن جهانیان پدید آورده است. امروزه در غرب بسیار اندکاند افرادی که Persia و Iran را برای بار معنایی یکسانی باشد. در غرب برخلاف آنچه دولتمردان ایران در دهه ۱۹۳۰ می‌پنداشتند نه تنها کسی متوجه ارتباط نام Iran با نژاد آریا (Arya) نیست بلکه به دلیل شباهت بسیار زیادی که میان نام و تلفظ اروپایی نام ایران و عراق (Iran - Iraq) وجود دارد بسیاری به‌ویژه نسل جوان، ایران را با این واحد عربی تازه تأسیس در غرب ایران اشتباه می‌گیرند. تشابه بسیار زیاد این دو نام در غرب، خواه ناخواه تشابه هویت این دو کشور را نیز دربر داشته است. برای آن‌دسته هم که تمایزی میان Iran و Iraq قائلند، Iran کشوری است در حاشیه خلیج فارس، دارای نفت و دارای هویتی کاملاً عربی که ارتباط روشنی با "پرشیا"ی دیروز ندارد.

بخش اعظمی از بودجه کشورها سالانه صرف اینگونه تبلیغات و آرایش چهره بین‌المللی‌شان می‌شود. تمبرهای پستی که اخیراً به وسیله دولت سوئیس در سراسر جهان پخش می‌شود شاید بهترین نمونه باشد. علیرغم اینکه نام Switzerland رسماً به این کشور اطلاق می‌شود ولی بر روی تمبرها با افتخار تمام، نام Helvetia نگاشته شده؛ (نام لاتین کشور سوئیس که قرن‌ها پیش به آن منطقه داده شد و مدت‌هاست که منسوخ گردیده است).

نزدیک به هفتاد سال از تغییر نام ایران در سطح بین‌المللی می‌گذرد ولی همچنان در بسیاری موارد (به‌ویژه در زمینه‌های مرتبط با تاریخ، فرهنگ و هنر ایران) پژوهشگران ایرانی و غیرایرانی

Interest Groups

Take Action

Abusers

Maps & Pictures

Resources

Message Board

Partners

Join and Donate

Contact Us

Home

© 2001 Persian Gulf Taskforce
All Rights Reserved

The World calls it
Persian Gulf

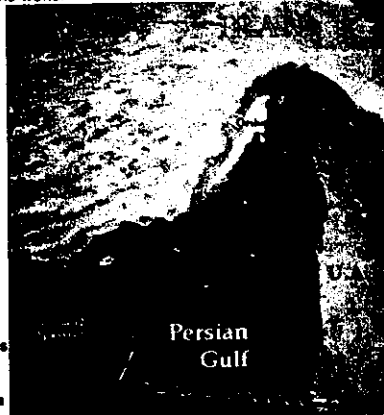
Our Mission...

Why are we here?

This site is about various issues relating to the Persian Gulf such as ecology, history, and trade. This is the only site for this purpose and its success is dependent upon our members who live all over the world.

Members and donors work together to preserve historical heritage and natural resources.

In the past, we have defended this historic name from all sorts of individuals and organizations around the world who, because of a variety of motives or mere ignorance, seek to impose a different name for this ancient body of water.

در آثارشان به زبان‌های اروپایی از نام Persia و صفتِ Persian برای ایران و ایرانی استفاده می‌کنند چراکه Iran و Iranian در این زبان‌ها از لحاظ تاریخی و فرهنگی معنای خاصی را تداعی نمی‌کند.

نام Persia (برای ایران) و عباراتی چون: Persian Carpet (فرش ایرانی)، Persian Gulf (خلیج فارس)، Persian Miniature (مینیاتورهای ایرانی)، Persian Garden (باغ ایرانی)، Persian Cat و نظایر آنها، همه و همه در دانش‌نامه‌های معتبر جهانی ثبت شده‌اند. در سال ۱۹۳۵ نظر به درخواست دولت وقت ایران از دیگر کشور برای کاربرد Iranian و Iran به جای Persia و Persian در مکاتبات رسمی‌شان، این دو نام که دربرگیرنده تمام سوابق تاریخی و فرهنگی ایران در خارج از کشور است به تدریج از صحنه استفاده عام در زبان‌های غربی محو شد و تنها صفتِ Persian برای زبان پارسی باقی ماند. اما طی سال‌های اخیر و در پی مهاجرت میلیونی ایرانیان به اروپا، استرالیا، آمریکا و ناآگاهی و عدم توجه گروه‌هایی از آنان به این مسائل، همچنین بی‌توجهی برخی از نهادهای مسئول در داخل کشور (به ویژه فرهنگستان)، متأسفانه عیناً واژه Farsi به جای Persian وارد زبان‌های اروپایی (به ویژه انگلیسی) شده است. نامی کاملاً تازه در ادبیات مغرب زمین که به هیچوجه گویای پیشینه تاریخی و معرف آثار سخنوران ادب پارسی نیست.

برخی از نشریات و کانال‌های تلویزیونی انگلیسی داخل و خارج از کشور، بسیاری از ایرانیان دارنده سایت در شبکه اینترنت، سازمان‌های مختلف خبری، شرکت‌های کامپیوتری (به‌ویژه تهیه‌کنندگانِ واژه پردازهای فارسی)، بسیاری از دانشگاه‌های به‌اصطلاح معتبر و مراکز آموزش زبان، از جمله افراد و سازمان‌هایی هستند که در دامن زدن به این معضل فرهنگی که دامنه آن روز به روز فراخ‌تر می‌شود و زیرکانه از سوی دشمنان فرهنگ ایران هدایت می‌شود، مؤثر بوده‌اند. ولی ظاهراً هیچکس به اندازه خود ما ایرانیان در زنده‌بگور کردن سوابق فرهنگی مان کوشا نبوده است! کتاب‌های درس زبان انگلیسی مدارس که تا همین چند سال پیش مُصراً از واژه Farsi به جای Persian استفاده می‌کردند، روزنامه‌های انگلیسی‌زبان چاپ تهران، برنامه‌های تلویزیونی انگلیسی‌مان و مثال زنده برنامه‌ای که همین حالا با نام Let's Learn Farsi از شبکه جهانی سحر پخش می‌شود.....

کاربرد روزافزونِ Farsi به جای Persian موجب راه یافتن این واژه به دانش‌نامه‌های جهانی نیز گردیده، کما اینکه "آکسفورد" نیز از چند سال اخیر تا کنون ذیل صفتِ Persian می‌افزاید:

Now usually called Iranian or Farsi .....

ذکر این نکته ضروری است که Farsi نام بومی این زبان است و Persian برابرِ بین‌المللی آن. چنانچه برای نمونه نام بومی زبان‌های آلمانی و یونانی، Deutsch و Ellenika ست ولی در زبان انگلیسی هیچگاه از این واژه‌ها به جای German و Greek استفاده نمی‌شود. باید افزود جوانان ایران امروز نیز با واژه‌های Persia، Persian و نظایر آن حتی Persian Gulf عموماً بیگانه‌اند. نام Persia برایشان یادآورِ پزو پرشیا (!) و نام Persepolis (تخت جمشید یا پارسه) - مشهورترین اثر تاریخی ایران در جهان - تداعی‌کننده نام یک تیم فوتبال است! بحث کاربرد Persia و Iran در زبان‌های اروپایی مدتهاست که میان ایرانیان (به‌ویژه ایرانیان مهاجر) وجود دارد. طبق معمول عده‌ای موافق و عده‌ای مخالفند. ظاهراً پندار کاملاً اشتباهی در میان برخی از هموطنان وجود دارد که Persia یک نام مُرده تاریخی مربوط به استان فارس و معرف فرهنگ زرتشتی است، حال آنکه بدون هیچگونه تعصبِ نابجا و نظر به مدارک متحکم تاریخی و سیاسی به راحتی باید پذیرفت که «Persia» برابرِ انگلیسی «ایران» است.^{۳۱} این نام طبق اسناد انکارناپذیر موجود، از ۶۰۰ سال پیش از میلاد مسیح تا سال ۱۳۱۳/۱۹۳۵ به‌طور

۳۱ PERSIA نام تاریخی ایران در زبان‌های انگلیسی، ایتالیایی و اسپانیولی، LA PERSE برابرِ فرانسوی آن و DAS PERSIEN معادل آلمانی آن است.

رسمی (و تاکنون در مواردی به‌طور غیررسمی در زبان‌های اروپایی) به ایران اطلاق می‌شده و به‌هیچ‌وجه منحصر به ایران هخامنشی و ساسانی نیست. ایران امروز هم همان Persia ست و دگرگونی‌هایی که در تاریخچهٔ اغلب ملتها وجود دارد دلیلی برای تغییر نام تاریخی آنها نیست. کم‌اینکه مصر امروز هم قابل قیاس با مصر هفت‌هزار سال پیش یا وسعت و موقعیت سیاسی یونان امروز با یونان سه‌هزار سال پیش قابل مقایسه نیست.

ظاهراً از سال‌های میانی دههٔ ۱۳۶۰ (۱۹۸۰) تعداد اندکی از اندیشمندان ایرانی در خارج با لمس این مباحث، از راه چاپ مقاله‌هایی در نشریات ایرانی داخل و خارج، در مطلع نمودن عموم و به‌ویژه نهادهای مسئول کوشیدند ولی به دلایل گوناگون نتیجهٔ ملموسی نداشته است. پروفیسور احسان یارشاطر (استاد دانشگاه کلمبیا در نیویورک و مدیر دانشنامهٔ ایرانیکا)، پروفیسور کاظم ابهری (استاد دانشگاه استرالیای جنوبی در آدلاید)، پروفیسور هرمز فرهت (استاد دانشگاه دوبلین) و امیر رستم بیگی (ملوان ایرانی مقیم هیوستون) از جملهٔ کوشاترین افراد در این زمینه بوده‌اند که در تنظیم بخش‌هایی از این نوشتار از آثار آنان نیز استفاده شده است.

در سال ۱۳۷۱ / ۱۹۹۲ در پی کوشش‌های تنی چند از فرهنگیان ایرانی در استرالیا (به ویژه پروفیسور ابهری)، بیانیه‌ای از سوی فرهنگستان زبان و ادب فارسی (تهران) در مخالفت با کاربرد Farsi به جای Persian در مکاتبات وزارت امور خارجه به زبان‌های اروپایی صادر گشت. فرهنگستان خود اذعان داشت که تغییر عنوان Persian به Farsi این توهم را برای غربی‌ها پدید می‌آورد که سخن از زبان تازه‌ای است غیر از آنچه قبلاً به این نام می‌شناخته‌اند. فرهنگستان همچنین خاطر نشان ساخت که در این زمینه سوءنیتی از جانب محافل معینی استشمام می‌شود و انتظار می‌رود دولت ایران مراقب این جریانات باشد تا توطئه با قوت تمام خنثی گردد.

ولی این بیانیه (به‌جز نشر در فصلنامهٔ فرهنگستان و ارسال آن به مؤسساتی در استرالیا)، بازتاب قابل ملاحظه‌ای نیافت و به فراموشی سپرده شد. فرهنگستان خود نیز در سال‌های بعد اهمیتی برای آنچه اعلام داشته قائل نشد و به کوشش‌های ایرانیان مستقل در این زمینه بهایی نداد.

در اسفند ۱۳۷۷ نیز هدف‌نامه‌ای به‌منظور کوشش‌های جدی‌تر در این زمینه و تشکیل «انجمن ایران / The Persia Society» به کوشش پروفیسور هرمز فرهت تنظیم شد که این بار هم ظاهراً پراکندگی‌های جغرافیایی ایرانیان علاقه‌مند، کار را به تأخیر انداخته است. اهداف شامل مواردی چون: تشویق نویسندگان، پژوهشگران، هنرمندان، خبرنگاران، ویراستاران، ناشران و ... برای کاربرد Persia برای ایران در نوشتارهایشان به زبان‌های غربی، تصحیح هرگونه کاربرد Farsi به جای Persian (برای زبان) و مقابله با کاربرد The Gulf به جای Persian Gulf و مواردی از این دست می‌باشد.

آخرین اقدام اساسی در این زمینه که تا کنون نسبتاً با موفقیت ادامه یافته پایه‌گذاری گروه ویژه خلیج فارس / Persian Gulf Task Force در سال ۱۳۷۸ به کوشش گروهی از چهره‌های علمی ایران در اروپا و آمریکا (از جمله پروفیسور محمد علاء، جواد فخارزاده، افشین دست افشان و ...) می‌باشد. گروه مذکور با ایجاد پایگاه www.persiangufonline.org و تبلیغات گسترده در شبکه اینترنت، تا کنون صدها عضو را از سراسر دنیا به خود جذب نموده و با حرکت‌های گروهی، فعالیت‌های مثبتی را در تغییر عنوان The Gulf و Arabian Gulf به Persian Gulf و Farsi Language به Persian Language (در رسانه‌های بین‌المللی، موزه‌ها، بنیادهای جغرافیایی، مراکز تاریخی، فرهنگی و دانشگاهی غرب و ...) به انجام رسانده است. مهمترین نتیجه‌ای که در طی مدت‌ها تلاش در این زمینه بدان رسیده‌ایم این است که این اقدامات هر چند تأثیرات قابل توجهی را در بر داشته ولی بدون توجه و پشتیبانی قاطع دولت ایران به نتیجه مطلوب نخواهد رسید. فعالیت در این زمینه حمایت عموم ایرانیان علاقه‌مند را نیز طلب می‌کند.

در جهت حفظ منافع ملی و پیوستگی‌های تاریخی و فرهنگی کشورمان در سطح بین‌الملل، شایسته است که همچنان به کاربرد نام Persia در زبان‌های اروپایی و فادار بمانیم و صفت Persian را برای آنچه به ایران وابسته است به کار ببریم؛ برای تاریخ، تمدن، فرهنگ، هنر، زبان و مردم.

انتشارات حقیقت

(ناشر کتابهای عرفانی و فلسفی)

نشانی انتشارات: تهران، خیابان گاندی، خیابان نهم، پلاک ۲۴. تلفن: ۸۷۷۲۵۲۹؛ فاکس: ۸۷۹۱۶۵۲

مرکز بخش: تهران، خیابان بهشت، کوچه معراج، حسینیه امیر سلیمانی، کتابخانه صالح

کد پستی: ۱۱۱۴۷؛ تلفن: ۵۶۳۳۱۵۱

صندوق پستی: تهران - ۱۱۳۶۵-۳۳۵۷